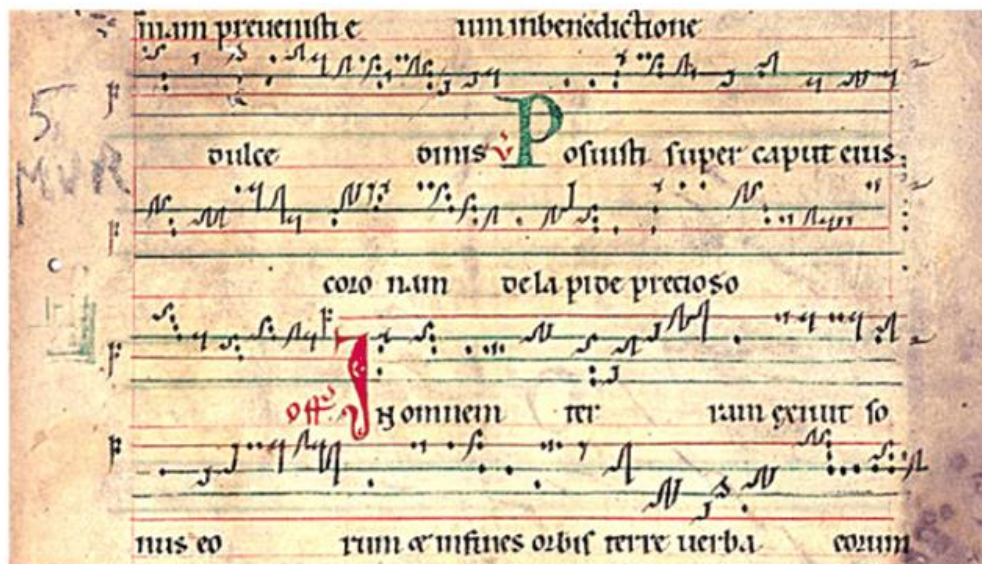


NOTACJA NEUMATYCZNA DIASTEMATYCZNA



NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- przypuszczalne powody rozwoju notacji wysokościowych:
 - nieprecyzyjność wcześniejszego zapisu adiastematycznego
 - rozrost repertuaru chorałowego
 - rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa (i repertuaru chorałowego)
 - rozwój piśmiennictwa teoretycznomuzycznego
- kształtowanie się systemu notacji wysokościowej było procesem trwającym **od ok. X do XII wieku**
- początkowo notacje wysokościowe stosowane były **niemal wyłącznie w pismach teoretycznych**
- oparte były na **zapisie literowym lub znakach podobnych** i jedynie **uzupełniały zapis adiastematyczny**
- były **bardzo rzadko stosowane w praktyce** – spotykane głównie w księgach liturgicznych z Normandii

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- **notacja liniowa Gwidona z Arezzo [?]**
- na ogół przyjmuje się, że notację liniową opracował Gwidon, choć nie jest to pewne
- nie zachowały się źródła pochodzące bezpośrednio od Gwidona, opisujące nowy system notacji
- **jeden z najważniejszych wynalazków muzyki europejskiej – używany do dzisiaj od 1000 lat**

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- nowym elementem zapisu są **poziome linie**, na których zaczęto umieszczać dotychczasowe neumy

Gwidon nie określił wcale konkretnej liczby linii – była to kwestia drugorzędna, zależna od potrzeb

ze względów praktycznych utrwalił się układ czteroliniowy – taki ambitus był wystarczający

istotne było określenie wysokościowego znaczenia linii, a nie ich liczba

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ISTOTA

- szczególne znaczenie w systemie gwidońskim miały dźwięki **c** i **f** (obecność półtonu, heksachordy)
- początkowo linię wskazującą dźwięk **f** oznaczano kolorem czerwonym, a linię **c** – żółtym
- następnie zaczęto wprowadzać **oznaczenia literowe**, które z czasem przekształciły się w „**klucze**”



NOTACJA DIASTEMATYCZNA

























ISTOTA

- znaki pozostały zasadniczo takie same w toku rozwoju notacji chorałowej
- ulegały jednak stopniowemu przekształcaniu i upraszczaniu, aż do tzw. **notacji kwadratowej**
- neumy złożone ostatecznie zredukowano do ciasno zapisywanych nut w kształcie kwadratów lub rombów
- formę najbardziej zbliżoną do pierwotnego „obrazowego” zapisu utrzymał jedynie *porrectus*



NOTACJA DIASTEMATYCZNA

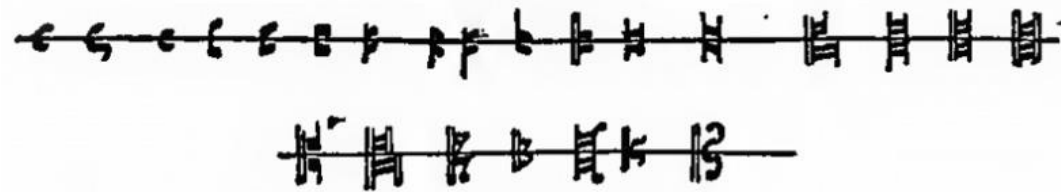
ZNAKI

punctum	virga	pes	clivis	torculus	porrectus	climacus	scandicus
							
							
							

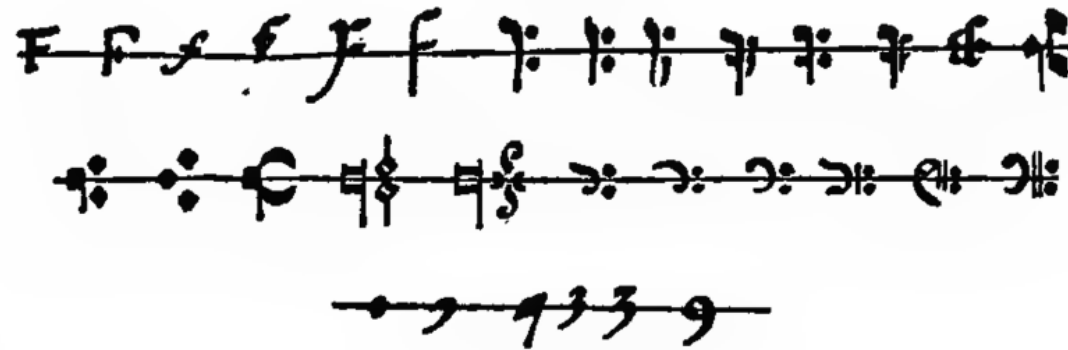
NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ZNAKI

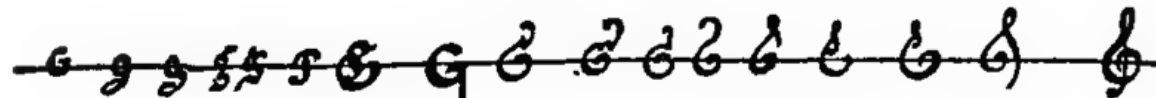
C Clef:



F Clef:



G Clef:





dominum lauda
coram nostrum
expetamus qui
das salutem cor

pori no
stro et confirmet in nobis da
nam rem suam Confiteantur ei omnes

Gabriel angelis apparuit ma
rie dicens
ave gratia plena dominus tecum benedicta



NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA

- **chorałowa notacja diastematyczna pozwala na rekonstrukcję ograniczonego spektrum jakości**
- rekonstrukcji podlega zasadniczo aspekt melodyczny, w mniejszym stopniu frazowanie
- bardzo niewiele wiemy o dawnych stylach wykonawczych chorału

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMEŃSKA

- w końcu XIX wieku przez benedyktynów z Solesmes opracowana została metoda transkrypcji chorału zaakceptowana następnie przez Watykan i stosowana w Kościele do dziś
- *Graduale Romanum, Antiphonale Romanum, Liber Usualis*
- notacja watykańsko-solesmeńska **wzorowana jest na notacji kwadratowej** i odwzorowuje, co do zasady, znaki stosowane w źródłach z epoki
- jej istotą jest możliwie jak najwierniejsze oddanie treści muzycznej źródła
- **jest to jedynie rekonstrukcja oryginalnej notacji opracowana w XIX wieku!**

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMEŃSKA

- elementy metody watykańsko-solesmeńskiej:
 - zapis czteroliniowy
 - znaki i klucze wzorowane na notacji kwadratowej
 - brak wprowadzania znaków obcych dla zapisu oryginalnego
 - grupowanie nut odwzorowuje układ znaków złożonych w źródle

 - pojedynczy znak może przypadać tylko na jedną sylabę
 - na jednej sylabie może być wykonywana w zasadzie nieograniczona liczba dźwięków

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMEŃSKA

Offert.
1.
T

U es * Pe- trus, et su- per
hanc pe- tram aedi- fi- cá- bo Ecclé-
si- am me- am : et por-
tae ínfe- ri non prae-va- lé- bunt advér- sus
e- am : et ti- bi da- bo cla- ves regni caeló-
rum.

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA DO ZAPISU WSPÓŁCZESNEGO

- zapis notacją okrągłą z użyciem pięciolinii
- wykorzystujemy główki nut bez lasek
- stosujemy łuki frazowe dla zaznaczenia nut należących do znaków złożonych
- optymalne jest zbliżanie do siebie nut pochodzących ze znaku złożonego

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA DO ZAPISU WSPÓŁCZESNEGO

